

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
MARIBOR

Petra Svetina
KAKO ZORIJO JEŽEVCI

Gradivo pripravili
Tanja Lužar in Zala Dobovšek

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED

Predstava *Kako zorijo ježevci* je nastala po istoimenski knjižni predlogi avtorja Petra Svetine. Knjiga je izšla pri Založbi Miš, zanjo pa je avtor prejel večernico, nagrado za najboljše slovensko otroško ali mladinsko izvorno leposlovno delo.

V utemeljitvi nagrade je bilo zapisano:

»*Kako zorijo ježevci* Petra Svetine (Miš, 2015) je izvrstna zbirka nonsensnih živalskih zgodb, v katerih igrajo prevladujočo vlogo humorne jezikovno-predstavne domislice in igrivi preobrati. Nenavadno za tovrstno poetiko je, da se v njej smeh prepleta z natančno preiščanim občutkom za zven in pomen besed. Kakor da bi se besede osvobajale od svojega vsakdanjega pomena in bi, kot kako krhko bitje iz zgodb, doživele novo, vznemirljivo in navdihujoče življenje.«

Dramaturginja uprizoritve je o besedilu zapisala:

»Ježevci Helge pravzaprav ne ve, kdaj ježevci dozori ... Toda ko pade s čenšnje, se nenadoma znajde v kolesju nenavadnih in prismuknjenih prizorov. V družbi ježevke Nikozije raziskuje svet prebrisanih in prikupnih živali, ki počnejo vse to, kar počnemo ljudje: slikajo, se zaljubljujejo, pojejo, lenarijo, šofirajo, nakupujejo in pometajo. Helge in Nikozija počneta same zanimive reči: iščeta spomin, ki bi se ju močno držal za tačko, se hladita na bodicah, lovita sladolede, poslušata koncerte, si za rojstni dan pošiljata telegrame in se zabavata ob norčavih dogodivščinah z drugimi živalmi. Z bliskovitim mungom, ki vedno zamuja. Pa z opotekajočim goriležem na motorinu. In fazanom, ki hlepi po slavi. Pa z umetnikom slonom, ki zna naslikati čisto vse. In z lenobnima lenivcema, ki sproti pozabljata svoji imeni. In nerodnim čričkom, sicer dobrim šoferjem avtobusa. Pa s hudomušnim poštarskim golobom. In zmedenim mravljincom, ki se je znašel dobesedno sredi glasbe. No, nekaj preglavic jima delajo sladokusni in zavistni polži. Medtem ko se v tem razgibanem svetu, ki je včasih brez logike in smiselno le samemu sebi, odvijajo takšne in drugačne prigode, podlasec Svit (pometalec in pisatelj hkrati) vseskozi vztrajno pometa črke in jih zbira ... Saj se le z njimi naša predstava zdaj končno lahko zares začne.«

O EKIPI USTVARJALCEV

Peter Svetina

Slovenski pisatelj, pesnik, prevajalec in literarni zgodovinar Peter Svetina (1970) je na ljubljanski Filozofski fakulteti zaključil študij slovenskega jezika in književnostiter magistriral in doktoriral s področja starejše slovenske poezije. Zaposlen jena univerzi Alpe-Jadran v Celovcu, kjer predava slovensko in južnoslovenske književnosti.

Napisal je številna prozna in pesniška dela za otroke, mladino in odrasle ter zanje prejel več nagrad.

V Lutkovnem gledališču Maribor smo v preteklih sezonah uprizorili dve Svetinovi deli: *O mrožku, ki si ni hotel striči nohtov* in *Mrožek dobi očala*.

Bojan Labovič

Režiser in scenarist Bojan Labovič (1961) je diplomiral iz dokumentarne režije in scenaristike na praški filmski akademiji FAMU. Je avtor več dokumentarnih in igrano-dokumentarnih filmov in nadaljevank, televizijskih oddaj ter scenskih postavitev. Kot režiser in scenarist podpisuje več kot štirideset različnih filmskih in televizijskih del, med drugim prvo filmsko upodobitev Ivana Krambergerja *Moja prva knjiga*, pripoved o novi meji v Halozah *Zgodba o stoletju*, serijo v desetih delih *Tretje oko*, portret dr. Vekoslava Grmiča *Slavkova pot*, dvodelni dokumentarec o TAM-u *Umrlí gigant*, zgodbo o švicarskem pisatelju in psihoanalitiku Paulu Parinu *Potem Goldy reče, to moraš pa enkrat napisati*, igrani dokumentarec *Mariborska dvorišča*, portret dr. Bruna Hartmana *Na poti pride vse naproti* in dokumentarno dramo *Križ in kladivo*. Skupaj z Brankom Šömnom sta napisala scenarij za celovečerni igrani film *Bele tulpíke*, ki je nastal po istoimenskem romanu Ferda Godine, v letu 2018 pa dokončuje kratki igrani film z naslovom *Bik*, kjer je scenarist, režiser in producent hkrati. Za svoja dela je prejel grand prix na srednjeevropskem televizijskem festivalu, Vikendovo nagrado in Glazerjevo listino (2006).

Deluje tudi v gledališču, kjer je leta 2007 režiral predstavo *La Strada* v koprodukciji Drame SNG Maribor, Narodnega doma Maribor in GIZ Stari Maribor. Z Lutkovnim gledališčem Maribor sodeluje drugič, prvič je sodeloval v sezoni 2014/2015, ko je zrežiral predstavo *Spake*.

Damijan Stepančič

Damijan Stepančič (1969) je že kot dijak objavljaj stripe v revijah *PIL* in *Ciciban*, nato pa nadaljeval študij na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje, kjer je diplomiral iz slikarstva. Svojo ustvarjalno pot je posvetil mladinski knjižni ilustraciji, ilustrira pa tudi dela za odrasle. Ukvarja se s stripom, likovno opremlja učbenike in priločnike ter izdeluje lutke. Z Lutkovnim gledališčem Maribor je prvič sodeloval pri predstavi *Petelin se sestavi*, za katero je oblikoval likovno podobo.

Za svoja dela je bil večkrat nagrajen, leta 2010 je bil uvrščen na častno listo mednarodne zveze za mladinsko književnost IBBY, leto kasneje pa je prejel priznanje Hinka Smrekarja.

Zala Dobovšek

Zala Dobovšek (1983) je dramaturginja, gledališka kritičarka in teatrologinja. Leta 2009 je diplomirala iz dramaturgije na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo in se v študijskem letu 2008/2009 izobraževala na gledališki akademiji DAMU v Pragi (na katedri za alternativno in lutkovno gledališče). Od leta 2015 je asistentka za področje dramaturgije in študijev scenskih umetnosti na AGRFT, kjer na smeri študija scenskih umetnosti dokončuje doktorski študij. Kot gledališka kritičarka in publicistka trenutno piše za Radio Študent in časopis Dnevnik. V sezoni 2017/2018 je bila selektorica Festivala Borštnikovo srečanje. Od leta 2016 je mentorica seminarja Mala šola kritike, vodi gledališke klube na različnih osnovnih šolah in kritiške delavnice na lutkovnih festivalih. Je članica Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije ter deluje kot praktična dramaturginja, teoretičarka, recenzentka, mentorica kritiškega pisanja in pedagoginja.

Vasko Atanasovski

Saksofonist in flvtist Vasko Atanasovski je eden najbolj priznanih slovenskih glasbenikov in skladateljev, cenjen zaradi svoje vsestranskosti in izrazite kreativnosti.

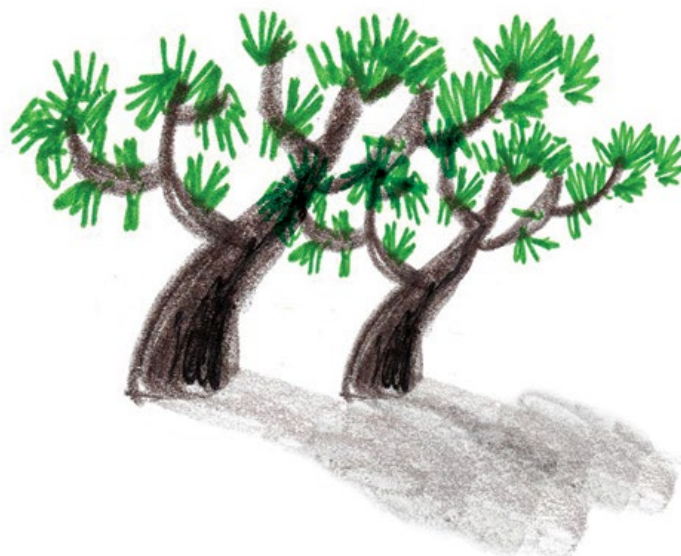
Odlikuje ga prepletanje glasbenih žanrov in mojstrski pristop do vseh glasbenih stilov. Doslej je izdal trinajst albumov, ki so doživeli izjemen uspeh tako pri poslušalcih kot pri strokovni javnosti in kritikih, doma in v tujini.

Atanasovski je redni gost na številnih evropskih festivalih, nastopil pa je tudi v Indiji, na Kitajskem, v Latinski Ameriki in v New Yorku, njegova avtorska glasba pa je pogosto uporabljena v različnih dramskih, plesnih in lutkovnih predstavah.

Uroš Kaurin

Uroš Kaurin (1985) se je po zaključenem študiju igre na AGRFT in po izpopolnjevanju na SNDO (Šoli za nov plesni razvoj in koreografijo) v Amsterdamu zaposlil v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani. Hkrati pa je ostal dejaven na slovenski gledališki in plesni neinstitucionalni sceni. Sodeluje z uveljavljeno platformo Via Negativa in z društvom Moment, širšemu krogu gledalcev pa se je predstavil v slovenskem filmu *Gremo mi po svoje*.

Leta 2010 je na Borštnikovem srečanju v Mariboru prejel nagrado za mladega igralca in skupaj s kolegi nagrado za izjemno kolektivno stvaritev v predstavi *Preklet naj bo izdajalec svoje domovine!*.

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Nastanek knjige *Kako zorijo ježevci* ima zanimivo predzgodbo, ki jo avtor Peter Svetina pove tako:

Nečak Luka Svit mi je na listek zelenega papirja narisal ježevca in mu dal ime Helge.

– Peter, a lahko, prosim, napišeš kakšno zgodbico o njem? Bom jaz narisal strip!

– Ja, seveda.

Nečaku se prošnje vendar ne odreče.

Pa je minil mesec, pa dva, pa trije ... pa me je Luka vsake toliko časa vprašal, če sem že kaj naredil.

– Nič, se še medu, sem mu odgovarjal.

Po dolgem času je pa nastalo. Najprej nekaj zgodbic, potem še nekaj, potem se je

pa vsulo ... In se ni nehalo, dokler jih ni bilo že kar dosti. In sem mu nesel kupček:

– Na, Luka, zdaj so tule.

In ko je pogledal in premislil, je rekel:

– Ej, zdaj jih je pa preveč. Ne bom mogel toliko narisat!

Jih je pa Damijan Stepančič.

Kot posvetilo je v naslovni zgodbici *Kako zorijo ježevci* podlasec dobil ime mojega nečaka. Tako vsaj on ve, kako je s to rečjo.

Knjiga *Kako zorijo ježevci* je zbirka duhovitih zgodb, v katerih nastopajo domiselne živali, vpete v nenavadne, malodane nesmiselne prigode.

Naslovni lik predstave *Kako zorijo ježevci* je ježevcec, ob njem pa nastopajo tudi druge, morda malo manj znane živali ...

Ježevca

Ježevca je nočni glodalec in izvira iz afriške savane. V dolžino lahko zraste tudi do devetdeset centimetrov in doseže težo osemnajst kilogramov. Njegovo telo je pokrito z bodicami, ki so od znotraj votle in lahko z njimi tudi rožlja. Kadar pa je ogrožen, dvigne bodičast rep, da prežene napadalca. Če se napadalec tega ne ustraši, se ježevca vanj zažene vzvratno ali pa se med begom kar naenkrat ustavi. Napadalec se tako nabode na njegove bodice. Če pa nehote zbode drugega ježevca, to zanj ni nevarno, saj njegovo telo proizvaja neke vrste antibiotik, ki prepreči infekcijo, ki je za druge napadalceusodna.

Lenivca

Lenivci sodijo med rastlinojede sesalce, izvirajo pa iz Srednje in Južne Amerike. Živijo na drevesih in se prehranjujejo z listjem. Na površju imajo zelenkasto obarvan kožuh, zaradi česar se lažje skrijejo v krošnjah, z dreves pa običajno zlezejo samo enkrat na teden: ko gredo odvajati.

Mungo

Mungo je žival, še najbolj podobna podlasci. Najdemo ga predvsem v Afriki, pa tudi v Indiji, določeno vrsto pa celo na Pirenejskem polotoku. Mungovo telo je dolgo in gibčno, zato lahko izvrstno pleza po drevesih. V starem Egiptu je bil sveta žival, saj je uspešno uničeval strupene kače.

Scenografija, lutke in rekviziti

Ježevca, lenivca, slon, gorilež, golobi, fazan, črček in drugi prijatelji se igrajo v peskovniku. Peskovnik na odru je drugačen kot v parku, saj v njem ni pravega peska. Prostor na odru, kamor je predstava umeščena, imenujemo scenografija.

Peskovnik na odru lahko z nekaj domišljije spremenimo v karkoli: lahko postane avtobus, pločnik, solatni vrt, sladoleđarna, hiša, potoček, cesta ...

Tudi živali, ki nastopajo v zgodbi, so drugačne kot v naravi. To pa zato, ker so to lutke, ki si jih je z veliko domišljije zamislil ilustrator in oblikovalec lutk.

Lutke in rekviziti so narejeni iz različnih materialov: iz blaga, lesa, kovine, papirja ...

Animatorji oziroma lutkovni igralci animirajo različne vrste lutk: marionete (ježevca Helge in Nikozija), ročne lutke (lenivca Henrik in Emil, slon Astor ...), lutke na palici (podlasec Lukež Svit, golob Berti), srečamo pa se tudi s senčnim gledališčem.

Reciklaža

Nekatere lutke in rekviziti so ustvarjeni v načinu 'ponovne uporabe'.

Predelavo že uporabljenih predmetov imenujemo reciklaža. Namen recikliranja v vsakdanjem življenju je zmanjšanje trošenja potencialno uporabnih snovi, zmanjšanje porabe svežih surovin in energije ter preprečevanje onesnaženja zraka (s sežigom), vode in zemlje.

Ustvarjalni izziv

Na odru, v peskovniku in okoli njega ste zagotovo opazili številne predmete, ki jih lahko najdete tudi doma (v shrambi, kleti, garaži ali v dnevni sobi).

Katere predmete v predstavi ste prepoznali in v kaj so bili spremenjeni?

Na primer: lutka podlasca Lukeža Svita nenehno pometa, lutka črčkaGenadija vozi avtobus ... Kateri predmeti so bili ponovno uporabljeni?

Ozrite se okoli sebe, poigrajte se z domišljijo in poiščite predmet, iz katerega bi lahko naredili svojo lutko ... Mi smo uporabili ščipalke za perilo, pokvarjeno vtičnico, stare slušalke, različne kable, plastično cev, papir, karton ...

Absurd – nonsens – nesmisel

Za knjigo in tudi predstavo *Kako zorijo ježevci* je značilen literarni in gledališki žanr, ki ga imenujemo absurd oziroma nonsens. Gre za nizanje prizorov, slik, situacij in dogodkov, ki včasih nimajo razumljivega zaporedja, rečemo jim, da so nesmiselni. Besede in odnosi med liki niso zmeraj povezani na način, kot smo jih vajeni. Lahko bi rekli, da nimajo repa in glave.

Ker je nonsens svojevrstna zmešnjava, je pogosto smešen oziroma komičen. Komičen pomeni: hudomušen, pavlihast, šaljiv, norčav, smešen, zabaven, humorističen.

Za lažje razumevanje 'duhovitosti v nonsensu' skušajte razložiti nekatere navedke iz predstave:

Na zelenih listih se zelene zavisti ne vidi.

Kdaj ježevci dozori?

Mungi hitreje zamudijo, ko so tako hitri. Ampak Helge je počasnejši, zamuja počasneje.

Skozi to platno bom naslikal prepih.

Od daleč zgledaš kot pozabljena kepa sladoleda, zatlačena v kornet iz sen-ce.

Sredi glasbe sem bil. Tjulinju sem zlezel v saksofon.

Glasba v predstavi

Glasba, ki je uporabljena v predstavi, spada v žanr, imenovan džez, napisal pa jo je Vasko Atanasovski, priznan saksofonist in džezist.

Džez

Jazz ali džez je glasbena zvrst, ki je prvotno podoba dobila okoli leta 1920. Njeni začetki segajo v glasbeno tradicijo severnoafriških kultur, ki so se na ameriških tleh spojile z ameriško in evropsko kulturo ter njunimi glasbenimi instrumenti.

Značilna džezovska glasbila, ki jih slišimo tudi v predstavi, so kontrabas, bobni, činele in najbolj znan predstavnik džezovskega stila: saksofon.

Saksofon je glasbilo, ki je nastalo v obdobju romantike (1846), iznašel pa ga je Adolphe Sax kot povezavo med kovinskimi trobili in lesenimi pihali. Saksofon je eno redkih glasbil, ki nosi ime svojega izdelovalca.

